

BOĞAZKALE ARŞİVİNDEN YENİ HİTİTÇE FRAGMANLAR

Gülgüney MASALCI ŞAHİN*

İsmet AYKUT**

Özlem SİR GAVAZ***

Makale Bilgisi

Başvuru: 15 Kasım 2021

Kabul: 29 Kasım 2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi**Article Info**

Received: November 15, 2021

Accepted: November 29, 2021

Öz

Çalışmada tanıtılacak tabletler, 1987 yılında Berlin'den Türkiye'ye, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne¹ geri getirilen fragmanlardır. Hititçe tablet fragmanları dini içerikli olup, çalışmada, Bo 7825, Bo 7881, Bo 8141 ve Bo 8168 nolu tablet fragmanlarının transliterasyonu ve tercümesi verilecek, filolojik yorumu yapılacak ve seri içindeki yeri belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hititler, Boğazkale, çivi yazılı tabletler, din.

New Hittite Fragments from the Boğazkale Archive

Abstract

The tablets to be introduced in this study are the fragments that were returned to Ankara Anatolian Civilizations Museum from Berlin in 1987. Tablet fragments have religious contents and in this paper the transliteration and translation of those numbered Bo 7825, Bo 7881, Bo 8141 and Bo 8168 will be given, and a philological interpretation and a series description will be made.

Keywords: Hittites, Boğazkale, cuneiform tablets, religion

* Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, gulguney.masalci@bilecik.edu.tr ; ORCID: 0000-0003-2692-874X

** Hititolog, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, ismetaykut86@gmail.com; ORCID:0000-0001-8799-1377

*** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Hititoloji Anabilim Dalı, gavaz@ankara.edu.tr ; ORCID: 0000-0001- 6671-6691

¹ Bu makalede tanıttığımız tabletleri yayımlamamıza izin veren Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü Sayın Yusuf Kıracı'ya, yardımları için müzenin tablet seksiyonu çalışanlarına ve fotoğraf çekimindeki desteklerinden dolayı Ahmet Remzi Erdoğan'a teşekkürlerimizi sunarız.

Bo 7825

Açık kahve rengi olan fragman, tabletin orta kısmına aittir. Tablet parçasının uzunluğu 4.2 cm, genişliği 2.3 cm ve kalınlığı 0.8 cm'dir. Bo 7825, CTH 652'de Fırtına Tanrısının adamından bahseden bayram fragmanlarına ait bir tablet parçasıdır. Koşak, CTH 652'de; Bo 2381 + Bo 3470 + Bo 7825+ Bo 8281+ Bo 10096+ VAT 13589 şeklinde sınıflandırmıştır².

x+1] UDU- aš ti-i[t
 2'] nu-kán I PA [Zİ.DA³
 3'] ^mDUTU-li-ya
 4'] ku-e ^{DUG}har[-šī
 5'] na-at-kán
 6' ^{DUG}] ha-ni-iš [-ša-aš
 7'] MUHALDIM I TU₇ UZU[
 8'] ^{NINDA}wa-ta[r-ma-aš-šī⁴
 9'] x [

Filolojik Yorum

x+1 UDU: koyun

St. 2' PA=PARİSU'nun kısa yazılışı: Bir ölçek⁵

St. 3' ^mDUTU-liya Erkek şahıs ismi.⁶ ^mDUTU-LÚ *Tiwataziti*⁷ olarak okunduğundan ^mDUTU-liya *Tiwataliya* olarak tarafımızdan okunmuştur.

KUB 55.54⁸

ay.III⁹

9' I UDU-ma-kán A-NA É^{MEŠ}.DINGIR^{MEŠ} Û A-NA ^mDUTU-l[i-ya
 10' BAL-wa-ar I-NA É^{LÚ}MUHALDIM ku-en-na-an-zi TU₇
^{LÚ}MUHALDI[M i-ya-zi]
 11' UZU-ma da-pí-an ar-ha za-nu-wa-an-zi ^{UZU}NÍG.GI[G ti-an-zi]

² Silvin Koşak, hethiter.net/:hetkonk(v.1.966)

³ KUB 55.54 öy.I 6, ay.III 3', ay. IV 7 satırlarına göre tamamlanmıştır.

⁴ KUB 55.54 öy.I 17; ay.III 13'; ay. IV 18, 20, 21 satırlarına göre tamamlanmıştır.

⁵ Ahmet Ünal, *Hittitçe Türkçe, Türkçe Hittitçe Büyük Sözlük* (Bilgin Kültür Sanat Yayınları: Ankara 2016), 383.

⁶ Rüster- Neu, *Hethitische Zeichenlexikon. Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Bogazköy-Texten, StBoT Beiheft 2* (Wiesbaden 1989), No 316, 250.

⁷ Emanuel Laroche, *Les noms des Hittites*, (Paris 1966) 187; Rüster- Neu, *HZL*, 250.

⁸ Detlev Groddek, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 55, (DBH-P 4)* (Dresden: Verlag der TU, 2002), 98.

12' [ma-a-a]n-ma-kán TU₇^{HL.A} a-ri nu NAG-na SUM-an-zi[
 13' []^{MES} ŠA ½ BÁN III^{NINDA} wa-tar-ma-aš-ši-uš ½ BÁN III
 NINDA. [TU₇ UP-NI]

9' Bir koyun ise tanrıların tapınaklarına ve *Tiwatal*[iya 'ya
 10' kurban etmek için mutfakta öldürürler. Aşçı çorbayı hazırlar.
 11' Etin hepsini dışarıda pişirirler. Karaciğer[i koyarlar.]
 12' Etler var[inca] içkiyi verirler.
 13' []..., üç *watarmašši* ekmeğin yarısı, üç etli ekmeğin yarısı

St. 4' ^{DUG}har[ši- Bayram merasimleri sırasında ^{DUG}harši- açılırken (*kinu-/genu-*)⁹ ya da doldurulurken (*šuhha-/išhuwai-*)¹⁰ geçmektedir. Bayramda takdim edilen yiyecek ve içecekler, genellikle ^{DUG}harši ile yan yana sıralanmaktadır¹¹. KUB 17 37 I 4'-5' de aynı bizim burada tanıttığımız Bo 7825'de olduğu gibi ^{DUG}harši- ve ^{DUG}haniššaš art arda sıralanmıştır¹².

St. 6' ^{DUG}hanišša- ^{DUG}haneššar/hanešša-/haniša- “Bir kap, keçe”¹³ Bu kap Coşkun'a göre kulte ikinci derecede öneme sahip, çok kullanılan bir tür “toplama kabı”dır¹⁴.

St. 7' (^{LÚ/MUNUS})MUHALDIM “aşçı”¹⁵. Hititçe metinlerde saray ve tapınak görevlisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem tapınakların önemli kült görevlileri olan “*hिलammatta*”lar, hem de ^Éhešta'nın kült görevlileri arasında yer alan ^{LÚ}MUHALDIM'in Hititçe karşılığı net olarak bilinmese de Hattice karşılığı, ^{LÚ}hantipšuwa'dır¹⁶.

TU₇ UZU “et yemeği”¹⁷. TU₇ “çorba, çorba adları önüne gelen determinatiftir”¹⁸. Hititçe metinlerde et yemekleri, etin suda kaynatılması ya

⁹ Johannes Friedrich, *Hethitisches Wörterbuch* (Heidelberg: Carl Winter, 1952), 60; Ahmet Ünal, Ahmet, *Multilinguales Handwörterbuch des Hethitischen / A Concise Multilingual Hittite Dictionary/ Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü* (Kovač: Hamburg 2007), 344.

¹⁰ Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 271; 647.

¹¹ Yaşar Coşkun, Boğazköy Metinlerinde Geçen Bazı Seçme Kap İsimleri, *Yayınlanmamış Doçentlik Tezi*, (Ankara, 1974) 16.

¹² KUB 17.37 I

4']^{DUG}haršiyakan IŠTU NINDA KUR₄.RA genuwanzi

5' ^{DUG}hani]ššaš KAŠ^{DUG}harši genuwaš

Metin yeri transliterasyonu için bkz. Coşkun, *Bazı Seçme Kap İsimleri*, 16.

¹³ Friedrich, *HW*, 50; Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 158.

¹⁴ Coşkun, *Bazı Seçme Kap İsimleri*, 35.

¹⁵ Neu- Rüster, *HZL*, 338; M.Weeden, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2011), 583; Ünal, *Hititçe-Türkçe Büyük Sözlük*, 356dv.

¹⁶ Bu bilgi ve daha fazla ayrıntı için bkz. Hatce Baltacıoğlu, Alaca Höyük Sfenekli Kapı Aşçıları Kabartması, *Archivum Anatolicum* VI/1: 59-131.

¹⁷ Rüster- Neu, *HZL*, 354; Ünal, *Hititçe-Türkçe Büyük Sözlük*, 543.

da açık alevde ve kömürde pişirilmesi ile hazırlanmaktadır. Etin haşlanmasıyla elde edilen et suyu metinlerde “sulu et yemeği” ^{TU7}A.UZU olarak geçmektedir¹⁹. Fakat önüne gelen determinatiften dolayı TU₇ UZU’nun da sulu bir et yemeği olması muhtemeldir.

St. 8’ ^{NINDA}*watarmašši-* “bir ekmeğe çeşidi”²⁰ CTH 678 Nerik Kenti kültürüne ait bayram fragmanlarından KUB 54. 94 st.10’da²¹ ve CTH 652 KUB 55.54 I 17, III 13, IV 18, 20, 21’’de²² geçmektedir.

Bo 7881

Kiremit rengi olan fragman, tabletin orta kısmına aittir. Tablet parçasının uzunluğu 4.1 cm, genişliği 7.1 cm ve kalınlığı 1.7 cm’dir.

ay. III

x+1]] zi [x

2’ ^{MU}_{NUS.MEŠ} KA_xGAG h[a-at-ta-an-te-eš]
 3’ zi-in-za-pu-uš-ši-ya²³
 4’ ki-i]š-ša-an ½ NINDA.GUR₄.RA ^{LÚ}AZ[U
 5’]-i ½-ma ar-ha pár-ši-ya [
 6’ pá]r-šu-ul-li²⁴ A-N[A] EN SISKUR.SISKUR²⁵

2’ KA_xGAG h[attant-] kadınları
 3’ güvercin [şarkısı]
 4’ bu]şekilde yarım kalın ekmeği AZ[U
 5’] yarısını dışarıda parçalar [

¹⁸ Rüster-Neu, *HZL* 354.

¹⁹ Ahmet Ünal, *Hitit Başkenti Hattuša’da Otuz Bin Koyunlu, On Bin Boğalı ve Bol İçkili Büyük Şölen Eski Anadolu’nun 3500 Yıllık Yemek ve İçkileri*, (Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları 2019),293,295.

²⁰ Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 2007, 97. Harry A. Hoffner Jr., *Alimento Hethaeorum, Food production in Hittite Asia Minor* (New Haven:American Oriental Society, 1974),175, 190; Ünal, *Büyük Şölen Eski Anadolu’nun 3500 Yıllık Yemek ve İçkileri*, 312.

²¹ Heinrich Otten, Rev. of: Klengel H. 1984 (*Keilschrifturkunden aus Boghazköi 54 Hethitische Rituale und Festbeschreibungen*), *ZA* 75 (1985), 142-145, 145.

²² Groddek, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 55, 96-98*.

²³ Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 823.

²⁴ Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 527.

²⁵ KUB 47.65 ay III st 1. Joini ile tamamlanmıştır. Wegner Ilse Wegner, *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil 1: Texte für ISTAR-Sa(w)uska (ChS 1/3/1)* (Roma 1995), s.182’de EN.SISKUR şeklinde yayınlamıştır. Tarafımızdan EN.SISKUR.SISKUR şeklinde okunmuştur.

6' ekmek parçasını kurban beyi [ne]

Filolojik Yorum

St. 2' ^{MUNUS.MEŞ} **KAxGAG hattant**⁻²⁶ anlamı tam olarak bilinmeyen bir kadın meslek grubudur.²⁷

KUB 47.65 numaralı metin Bo 7881 ile joindir²⁸ ve burada sözü geçen kadın grubu görülebilmektedir.

KUB 47.65 ²⁹

ay. III

x+1] EN SISKUR x []
 2']x -z[i-na-an-za-an A-NA ^{GIŞ}BA[NŞUR]
 3'] pár-šu-ul-li-ma ^{MUNUS.MEŞ} KAxGAG ha-at-t[a-an-te-eš]
 4']x na-at ^{LÚ}AZU ^{LÚ}NAR ar-ha a-d[a-an-zi
 5' ^{LÚ}]AZU PA-NI DINGIR ^{LIM} GEŠTIN³⁰ ši-pa-an-ti ^{LÚ}NAR-ma SİR^{RU}

x+1] Kurban beyi x [

2' Sofraya

3' ekmek parçasını ise KAxGAG hatt[ant- kadınları

4']... ve onları AZU ve şarkıcı yerler.

5' AZU tanrının önünde 'şarap'sunar. Şarkıcı şarkı söyler.

St.3' *zinzappu*- bir kuş, güvercin; *zinzapušši*-/*zinzawušši*- güvercin şeklinde bir riton, kap.³¹

Metnin başı kırık olduğu için SİR³² sözcüğü ile geçmiş olabilir. SİR^{HIA} *zinzapuššiyaš* "güvercin şarkıları" anlamına gelir.³³ CTH 276 katalog numaralı tablet kataloglarını belirten bir metin dizisinde, bu terim görülmektedir:

²⁶ Franca Pecchioli Daddi, *Mestieri Professioni E Dignità Nell'Anatolia Ittita* (Roma: Edizioni dell'Ateneo 1982), 414-415.

²⁷ Ünal, *Hititçe Türkçe, Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 245.

²⁸ Bkz Devlet Groddek, "Über Joins und Joinen. Aus der Arbeit an der Hinterlassenschaft der hethitischen Archive und Bibliotheken", *IJD* 2 (2005) 1-28, 18.

²⁹ Wegner *ChS* 1/3/1, 182.

³⁰ Wegner'in transliterasyonunda (Wegner *ChS* 1/3/1, 182) GEŠTIN bulunmamaktadır. Bu kısım tarafımızdan eklenmiştir.

³¹ Ünal, *Hititçe Türkçe, Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 609.

³² Şarkı söylemek, ilahi, müzik parçası, şarkı, destan, epepe (Friedrich, *HW*, 292; Neu-Rüster, *HZL*, 348).

³³ Ahmet Ünal, *Hititlerde Din, Devlet, Halk ve Eğlence*, (Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları 2019), 179.

KUB 8.69 III³⁴1 DUB 1.KAM SİR^{HI.A} *zi-in-za-pu-uš-ši-y[a-aš]*2 ŠA^D ISTAR^{URU} *Ni-nu-wa*

1-2 Ninuwa'nın Istar'ının güvercin şarkıları birinci tableti

KUB 8.73³⁵2 DUB 1.KAM QA-TI *nu-uš-ša-an A-[NA]*3 *zi-<in>-za-pu-uš-ši-ya-aš x[]*4 DUB.1.KAM QA-TI BAD-an [^DISTAR^{URU} *Ni-nu-wa*]5 KA^xGAG *ha-at-t[a-an-]*

2-3 Ninuwa'nın Istar'ının güvercin şarkıları birinci tableti

4 [Ninuwa'nın Sahibesi Tanrıça Istar'ın] güvercin şarkıları birinci tableti bitti.

5 KA^xGAG *hattant-*

Hitit dilinde kaydedilmiş Ninuwa'nın *Istar*'ı için gerçekleştirilen festivalde, güvercin adaklarıyla güvercin festivali törenleri, güvercin biçimli kült kapları ve Hurri dilinde "güvercin şarkıları" okunuşları gerçekleşmiştir³⁶.

St. 4' *kiššan* : Hit. zarf "bu şekilde, böylece, böyle, aşağıdaki şekilde"³⁷

NINDA.GUR₄.RA: Kalın ekmeğe somun³⁸.

^{LÚ}**AZU** : Kahin, bakıcı, sihirbaz.³⁹

St. 5' *parš-* /*parši-*/*paršai-*/*paršiya-* parçalamak, bölmek, dağıtmak, bozmak, kırıp dağıtmak.⁴⁰

³⁴ Ilse Wegner, *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil 1: Texte für ISTAR-Sa(w)uska* Roma 1995 ChS 1/3/1 s.172.

³⁵ Wegner, ChS 1/3/1 s.172.

³⁶ Volkert Haas, *Geschichte der Hethitischen Religion* (Leiden, New York, Köln: Brill. 1994), 361.

³⁷ Friedrich, HW, 111; Ünal, *Hititçe Türkçe, Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 283.

³⁸ Friedrich, HW, 288; Johann Tischler, *Hethitisches Handwörterbuch, Mit dem wortschatz der Nachbarsprachen* (Innsbruck Institut Für Sprachwissenschaft der Universität: Innsbruck 2001), 250; Ünal, *Multilinguales Handwörterbuch*, 486.; Ünal, *Hititçe- Türkçe Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 376; Mark Weeden, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship (StBoT 54* Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 2011), 534.

³⁹ Rüter-Neu, HZL, 308; Pecchioli Daddi, *Mestieri*, 290-297; Ünal, *Hititçe- Türkçe Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 99.

⁴⁰ Friedrich, HW, 163; Ünal, *Hititçe Türkçe Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 403.

arha parşiya dışarıda parçalar.

St. 6' ^(NINDA) *páršulli-/paršul-/paršiulli-/paršuil-* “bir çeşit ekmek ya da ekmek parçası/kırıntısı”. ⁴¹ *parš-* /*parši-/paršai-/parşiya-* fiiliyle ilişkilendirilen bu ekmek *ulli-* deverbale substantiv eki ile “kırılmış, ekmek kırıntısı olarak çevrilmiştir”.⁴²

EN SISKUR.SISKUR :Kurban sahibi⁴³

Bu tablet fragmanında güvercin (şarkıları ya da güvercin festivali törenleri) yukarıda değinildiği gibi Ninive'nin İstar'ına ait törenlerle özdeşleşmiştir ve yine KAXGAG *hattant-* kadınları İstar'ın bayram ritüellerine ait bir fragman olduğunu gösteren terimlerdenidir.

Bo 8141

Açık kahve rengi olan fragman, tabletin orta kısmına aittir. Tablet parçasının uzunluğu 3.9 cm, genişliği 2.8 cm ve kalınlığı 1.6 cm'dir.

x+1 r]i [
 2'] x nu-uš
 3' ma-ni]-ya-ah-hi-uš
 4' n]a-aš LUGAL-wa [-aš
 5' la-ba-ar-(?)⁴⁴ na-an

Filolojik Yorum

St. 3' ma-ni]-ya-ah-hi-uš : *maniyahhai-* “idare, yönetim, idare bölgesi”, pl. acc. com.⁴⁵

(CTH 821.1)Kraliyet ve Tanrısal adalet ile ilgili bir tablet fragmanıdır. IBoT 1.30 (+Bo 2018) ile metnin tamamı öğrenilebilmektedir.

IBoT 1.30 ⁴⁶

1 [LUGAL]-uš ku-wa-pi DINGIR^{MEŠ}- aš a-ru-wa-a-iz-zi LÚ^{LÚ}GUDÚ kiš-an ma-al-di

⁴¹ Friedrich, *HW*, 164; Ünal, *Hititçe Türkçe- Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 404 vd.

⁴² Harry Angier Hoffner Jr., , *Alimento Hethaeorum, Food production in Hittite Asia Minor*, (New Haven: American Oriental Society, 1974), 176; Güngör Karauğuz, *Hititler Dönemi'nde Anadolu'da Ekmek* (Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2006), 85.

⁴³ Rüster-Neu, *HZL*, 316; Ünal, *Hititçe Türkçe- Türkçe Hititçe Büyük Sözlük*, 437.

⁴⁴ IBoT 1.30 3.

⁴⁵ A. Ünal, *Hititçe Büyük Sözlük*, 2016, 336 vd.

⁴⁶ Albrecht Goetze, Rev. of:Bozkurt H et al. 1944, *JCS* 1 (1947), 90-91. Ada Taggar- Cohen, *Hittite Priesthood(THeth 26, Heidelberg 2006)* 253 vd.

2 *ta-ba-ar-na-an-kan* LUGAL-uš DINGIR^{MEŠ}-aš *a-aš-šu-uš e-eš-du* KUR-
e ^DU-aš-pát

3 *ne-pí-eš te-kán-na* ÉRIN^{MEŠ}-az ^DU-aš-pát *nu-za la-ba-ar-na-an*
^{LÚ}LUGAL-un

4 ^{LÚ}*ma-ni-ya-ah-ha-t[al]-la-an i-ya-at nu-uš-ši* ^{URU}KÙ.BABBAR-aš KUR-
e

5 *hu-u-ma-an pa-iš [nu-uš]-ša-an* KUR-e *hu-u-ma-an la-ba-ar-na-aš*

6 ŠU-az *ma-ni-[ya-ah-hi-i]š-ki-id-du ku-iš-ša-an*

7 *la-ba-ar-n[a-aš LUGAL-wa-aš] NÍ.TE-aš ir-ha-aš-ša*

8 *ša-li-g[a-ri na-a]n* ^DU-aš *har-ni-ik-du*

1 [Kral] tanrıların önünde eğilince, *tazelli* rahibi şöyle okur:

2 'Kral Tabarna, tanrılara (karşı) iyi ol. Ülke Fırtına tanrısı(nındır);

3 Gökyüzü, yeryüzü ve askerler Fırtına tanrısı(nındır). Ve Kral Labarna'yı

4 yönetici kral yaptı, Hattuša ülkesinin

5 tümünü (ona) verdi. [Ve] Labarna tüm ülkeyi

6 Elinden (eliyle) yönetsin. Kim

7 Labarna'nın kendisine ve sınırına

8 yaklaşırsa onu Fırtına tanrısı yok etsin!

IBoT 1.30, geç bir versiyon olmakla birlikte orijinali eski Hitit dönemine dayanıyor olmalıdır. Metnin dublikatı olan KUB 48.13 ay. 9 vd. Hattice rezitasyonlar içeren bir festival fragmanıdır. Başka bir dublikat olan KUB 54.64'te, Nerik ve Zahalukka şehirleri geçmektedir. Dolayısıyla Bo 8141 de Eski Hitit dönemine ait bir belgenin geç dönem kopyası olmalıdır.⁴⁷ Metinde krala ülkeyi ve yöneticiliği tanrının bahşettiği vurgulanmaktadır.⁴⁸

Bo 8168

Açık kahve rengi olan fragman, tabletin sol orta kısmına aittir. Tablet parçasının uzunluğu 6.4 cm, genişliği 3.8 cm ve kalınlığı 2.5 cm'dir.

öy?

x+1 x [-
2' [] na
3' [] ki²-nu
4' [] i

⁴⁷ Jörg Klinger, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht StBoT 37* (Wiesbaden 1996), 137, d.n. 39.

⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sylvia Hutter- Braunsar, "Elemente der hethitischen Herrscherlegitimation in hethitischen historiographischen Texten", Ed. Sedat Alp, Aygül Süel, *III.Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri* (Ankara 1998), 331-339.

5' *ha-an-te-[iz-zi]*⁴⁹

6' UD-*ti*

7' x-x [

ay²

x+1 *na[*

2' *na-a[š*

3' *gi[-nu-aš/wa-aš]*⁵⁰

4' *na-aš[*

5' *ú-iz [*

6' LUGAL

7' *a-k[u-wa-an-zi]*⁵¹

Filolojik Yorum

öy.

5' *hantezzi- hantezziya-* “ilk, en başta, en önde bir şeyin önünde, en iyisi, birinci sınıf, kaliteli”⁵²

6' UD/ UD^{KAM} “gün”, Hit. *šiwat*-⁵³ UD-*ti* “*šiwatti*” sg. dat-lok. hali⁵⁴.

ay.

5' *úzzi* : *uwa-* “gelmek, ulaşmak, varmak, vasil olmak” prs. 3. Tekil şahıs “gelir”⁵⁵

Tablet fragmanı, KUB 12.54⁵⁶’le join olabilmektedir. Bu bakımdan Bo 8168’in de CTH 659⁵⁷’a, Tahta çıkma festivaline konu olan fragmanlara ait olduğunu söyleyebiliriz.

⁴⁹ KUB 12.54 ay. 1’

⁵⁰ KBo 52.131 + IBoT 4.95 öy. I 39’ a göre tamamlanmıştır. Alice Mouton, “La fête dite de l'intronisation CTH 659”, Ed. Šarka Velharticka, *Audias fabulas veteres. Anatolian Studies in Honor of Jana Součková-Siegelova* (Brill: Leiden, Boston 2016), 239.

⁵¹ KUB 46.4 öy. I 25’e göre tamamlanmıştır. Mouton, *CTH 659*, 239.

⁵² Ünal, *Hititçe Büyük Sözlük*, 151 vd.

⁵³ Ünal, *Hititçe Büyük Sözlük*, 558.

⁵⁴ Ahmet Ünal, *Hititçe Dilbilgisi. Çivi Yazısı İşaret Listesi ve Çok Sayıda Okuma Parçalarıyla Birlikte* (Bilgin Kültür Sanat Yayınları: Ankara, 2019), 145.

⁵⁵ Ünal, *Hititçe Büyük Sözlük*, 572.

⁵⁶ Daisuke Yoshida *Untersuchungen zu den Sonneingottheiten bei den Hethitern, Schwurgötterliste, helfende Gottheit, Feste, (THeth 22)*, (Heidelberg: C. Winter 1996), 197; Alice Mouton, *CTH 659*, 234 vd.

⁵⁷ Mouton, *La fête dite de l'intronisation CTH 659*, 233-256.

Sonuç

Burada incelediğimiz Bo 7825, Fırtına Tanrısı'nın adamından bahseden bir bayram metni fragmanıdır. KBo 52.128, KUB 55.54, DBH 43/2 13 ile ilişkilendirilmiştir.

Bo 7881 nolu fragman, KUB 47.65 ile join yapılmıştır. Muhtemelen, Ninuwa'nın *Ištar*'ı için gerçekleştirilen festivalde, güvercin adaklarıyla, güvercin şarkılarının söylendiği bir töreni konu almaktadır. Ayrıca görevleri tam olarak tespit edilmemiş olan ^{MUNUS.MEŠ}KAxGAG *hattant*- kadınlarının bu törenlerde etkin rol aldıkları anlaşılmaktadır.

Bo 8141, IBoT 1.30 ile ilişkilidir. Bu Hititçe fragman, Eski Hitit dönemine ait bir belgenin geç dönem kopyası olmalıdır. Metinde Fırtına Tanrısı'nın tüm ülkeyi krala verdiği ve kralın yetkilerini tanrıdan aldığı belirtilmiştir.

Son olarak, Bo 8168 nolu fragman, tahta çıkma seremonisini konu almaktadır ve KUB 12.54 ile join olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Coşkun, Yaşar, *Boğazköy Metinlerinde Geçen Bazı Seçme Kap İsimleri*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara, 1974.
- Friedrich, Johannes, *Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter, 1952.
- Haas, Volkert, *Geschichte der Hethitischen Religion*, Handbuch der Orientalistik. Der Nahe und Mittlere Osten 15, Leiden, New York, Köln: Brill. 1994.
- Hoffner Jr., Harry Angier, *Alimento Hethaeorum, Food production in Hittite Asia Minor*, New Haven: American Oriental Society, 1974.
- Goetze, Albrecht, Rev. of: Bozkurt H et al. 1944 (Bozkurt H. – Çiğ M. – Güterbock H.G., *İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Boğazköy Tabletlerinden Seçme Metinler Ausgewählte Texte aus den Boğazköy- Tafeln in den Istanbul Archäologischen Museen*, İstanbul), *JCS* 1, 1947. 87-92.
- Groddek, Detlev, “Über Joins und Joinen. Aus der Arbeit an der Hinterlassenschaft der hethitischen Archive und Bibliotheken”, *International Journal of Diachronic Linguistics and Linguistic Reconstruction* 2 (2005) 1-28, 18.
- Groddek, Detlev, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 55, (DBH-P 4)* (Dresden: Verlag der TU, 2002)
- Hutter- Braunsar, Sylvia, “Elemente der hethitischen Herrscherlegitimation in hethitischen historiographischen Texten”, Ed. Sedat Alp, Aygül Süel, *III. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Ankara 1998, 331-339.
- Karağüz, Güngör, *Hititler Dönemi'nde Anadolu'da Ekmek* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2006.
- Klinger, Jörg, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht StBoT 37*, Wiesbaden 1996.
- Koşak, Silvin [hethiter.net/hetkonk\(v.1.966\)](http://hethiter.net/hetkonk(v.1.966))
- Mouton, Alice “La fête dite de l'intronisation CTH 659”, Ed. Šarka Velharticka, *Audias fabulas veteres. Anatolian Studies in Honor of Jana Součková-Siegelova*, Leiden, Boston: Brill 2016, 233-256.
- Otten, H. Rev. of Klengel H. 1984 (*Keilschrifturkunden aus Boghazköi 54 Hethitische Rituale und Festbeschreibungen*); *ZA* 75, 1985, 142-145.
- Pecchioli Daddi, Franca, *Mestieri Professioni E Dignità Nell'Anatolia Ittita*, Roma: Edizioni dell'Ateneo, 1982.
- Rüster, Christel- Neu Erich, *Hethitischen Zeichenlexikon : Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Boğazköy-Texten*, Wiesbaden: Otto Harrasowitz, 1989.
- Taggar- Cohen, A. *Hittite Priesthood (THeth 26)* Heidelberg 2006.
- Tischler, Johann, *Hethitisches Handwörterbuch, Mit dem wortschatz der Nachbarsprachen* Innsbruck: : Institut Für Sprachwissenschaft der Universität, Innsbruck 2001.

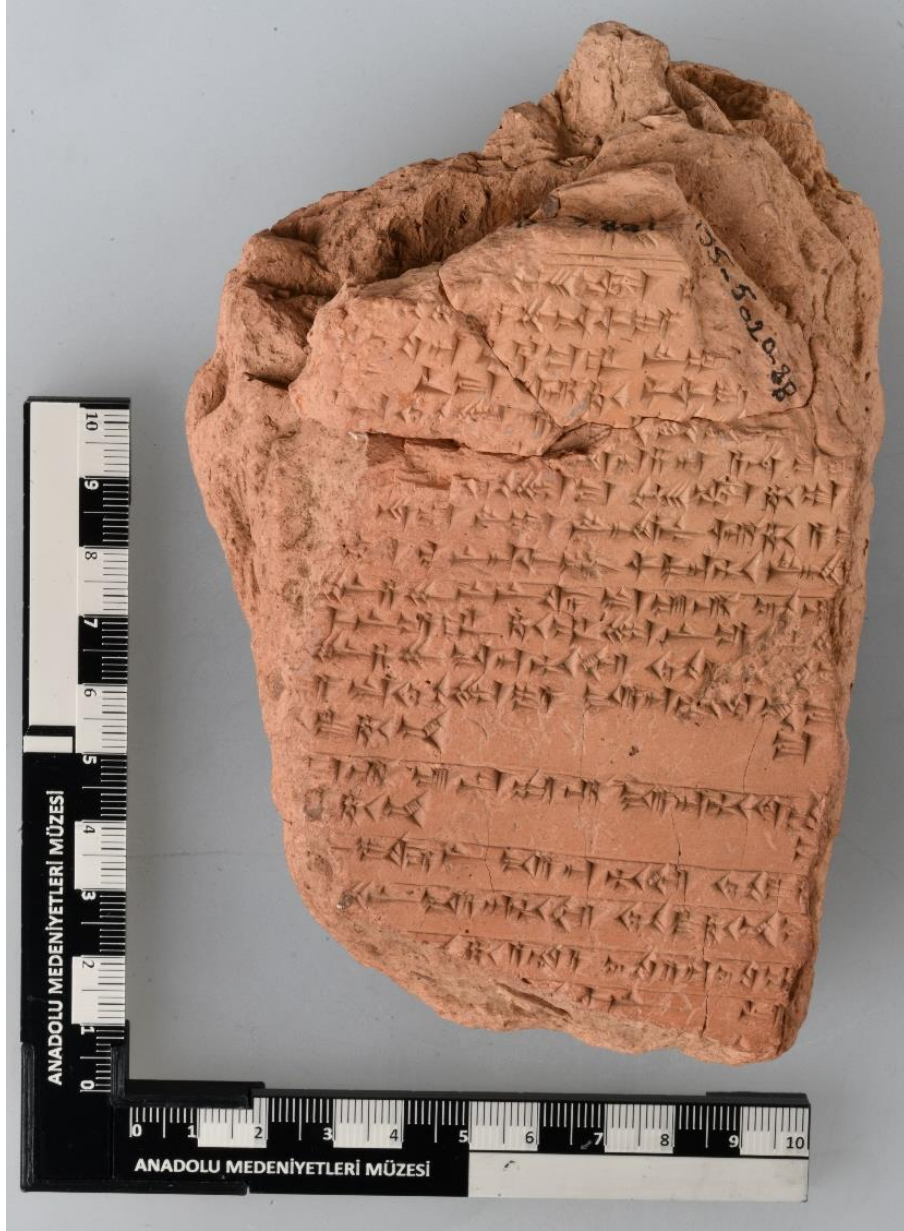
- Ünal, Ahmet, *Multilinguales Handwörterbuch des Hethitischen / A Concise Multilingual Hittite Dictionary/ Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü*, Hamburg: Kovaç 2007.
- Ünal, Ahmet, *Hititçe-Türkçe, Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte*, Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2016.
- Ünal, Ahmet, *Hitit Başkenti Hattuša'da Otuz Bin Koyunlu, On Bin Boğalı ve Bol İçkili Büyük Şölen Eski Anadolu'nun 3500 Yıllık Yemek ve İçkileri*, Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları 2019.
- Ünal, Ahmet, *Hititçe Dilbilgisi. Çivi Yazısı İşaret Listesi ve Çok Sayıda Okuma Parçalarıyla Birlikte* (Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları 2019).
- Ünal, Ahmet, *Hititlerde Din, Devlet, Halk ve Eğlence*, Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları 2019.
- Weeden, Mark, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship (StBoT 54)* Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 2011.
- Wegner, Ilse *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil 1: Texte für ISTAR-Sa(w)uska (ChS 1/3/1)* Roma 1995.
- Yoshida, Daisuke *Untersuchungen zu den Sonneingottheiten bei den Hethitern, Schwurgötterliste, helfende Gottheit, Feste, (THeth 22)*, Heidelberg: C. Winter 1996

KISALTMALAR

Bo	Inventarnummern von Tontafeln aus Boğazköy
ChS	Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler
CTH	Laroche, <i>Catalogue des textes hittites</i> , Paris, 1971.
HED	Puhvel, Jaan, <i>Hethitische Etymological Dictionary</i> , Berlin/New York/Amsterdam 1984 vd.
HEG	Tischler Johann, <i>Hethitisches Etymologisches Glossar</i> , Innsbruck 1977 vd.
HHW	Tischler, Johann, <i>Hethitisches Handwörterbuch, Mit dem wortschatz der Nachbarsprachen</i> Innsbruck 2001.
HW	Friedrich, Johannes, <i>Hethitisches Wörterbuch</i> , Heidelberg 1952.
HZL	Rüster, C.- Neu, E., <i>Hethitische Zeichenlexikon. Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Bogazköy-Texten, StBoT Beiheft 2</i> , Wiesbaden 1989.
JCS	Journal of Cuneiform Studies
KBo	<i>Keilschrifttexte aus Boghazköi</i> , Leipzig, Berlin 1916 vd.
KUB	Keilschrifturkunden aus Boghazköi, Berlin 1921 vd.
Krş.	Karşılaştırmamız
ZA	Zeitschrift für Assyriologie und Vorderasiatische Archäologie

Res. 1. Bo 7825

Res. 2. Bo 7881

Res.3. Bo 8141

Res. 4. Bo 8168 öy. ve ay.